

Dr. Robert Vannoy , Samuels, Hotuba ya 3

© 2011, Dkt. Robert Vannoy na Ted Hildebrandt

Kama tulivyoona mwishoni mwa hotuba yetu ya mwisho kuhusu mada ya ufalme na agano, katika Samweli wa Kwanza na wa Pili, sasa tunafikia pendekezo kwamba ufalme kama ulivyotekelezwa na Sauli ulishindwa kuendana na ubora wa agano. Na tunaona kwamba iliyojadiliwa hasa katika 1 Samweli 13 na 1 Samweli 15 kwa njia ya mapitio tu, unaweza kukumbuka kwamba pendekezo langu la kupanga maudhui ya Samweli wa Kwanza na wa Pili, chini ya mada ya ufalme na agano, ni kwamba kwanza: ufalme unaombwa na watu kama kukataa agano; pili, ufalme kama ulivyoanzishwa na Samweli ulikuwa sambamba na agano; tatu, ufalme kama ulivyotekelezwa na Sauli ulishindwa kuendana na ubora wa agano, na kisha mwisho ufalme kama ulivyotekelezwa na Daudi ulikuwa uwakilishi usio kamili lakini wa kweli wa ubora wa mfalme wa agano.

Kwa hivyo tunafikia hoja ya tatu kati ya hizi nne. Katika 1 Samweli 13, sura inayofuata maelezo ya kutawazwa kwa Sauli kama mfalme katika sherehe ya upya wa agano iliyoanyika Gilgali . Tunajifunza kwamba Sauli alikataa kutii amri ambayo Bwana alikuwa amempa wakati wa kupakwa mafuta. Kwa kosa hili alikemewa na nabii Samweli na kuambiwa kwamba nasaba yake haitadumu. Mstari wa kwanza wa sura ya 13 unaashiria mwanzo wa utawala wa Sauli. Upako wa kibinafsi katika 10:16, uteuzi wa hadharani wa Sauli kwa kura huko Mispah katika 10:17-27, uthibitisho wa uteuzi wake kuwa mfalme kwa ushindi wake juu ya Waamoni katika 1 Samweli 11:1-13 na kisha kutawazwa kwake katika sherehe ya upya wa agano iliyoanyika Gilgali katika 1 Samweli 14:12-25 sasa umesababisha mwanzo rasmi wa utawala wa Sauli kama mfalme. Kwamba utawala rasmi wa Sauli hauanzi hadi baada ya sherehe ya upya wa agano huko Gilgali ambayo tulijadili katika hotuba iliyopita, nadhani inaonyeshwa waziwazi na uwekaji wa fomula ya kawaida ya utawala kwa mwanzo wa utawala wa mfalme mwanzoni mwa sura hii katika mstari wa kwanza wa 1 Samweli 13. Fomula ya utawala wa mfalme inapatikana mara nyingi katika Wafalme wa Kwanza na wa Pili na kwa kawaida inatoa umri wa mfalme wakati wa urithi wake na muda wa utawala wake. Katika mfano huu maalum katika 1 Samweli 13:1, fomula hiyo ina kasoro kwa kuwa nambari

zake mbili hazipo. Sitaingia katika maelezo ya hilo lakini unaweza kuangalia, kwa mfano , tafsiri ya NIV na maelezo ya maandishi hapo. Lakini tafsiri ya NIV inasomeka, "Sauli alikuwa na umri wa miaka 30 alipoanza kutawala, na alitawala Israeli miaka 42." Kuna maelezo katika thelathini ambayo inasema, "Kiebrania hakina thelathini." Kuna maelezo katika "alitawala miaka 42" kuna arobaini "Kiebrania hakina arobaini." Kwa hivyo kuna tatizo la kimaandishi hapa. Lakini ni wazi kwamba ni fomula ya utawala inayoanzisha mwanzo wa utawala wa Sauli; kuanzia hapa katika sura ya 13. Kwa hivyo 13:1 pamoja na muhtasari wa utawala wa Sauli mwishoni mwa sura ya 14 katika mistari ya 47-53 hutoa alama na mpangilio wa masimulizi katika 1 Samweli 13 na 1 Samweli 14 ambayo yanatuonyesha tofauti iliyo wazi kati ya Sauli na mwanawe Yonathani. Na kwa kufanya hivi, inaonyesha waziwazi kushindwa kwa Sauli kuishi kulingana na wazo la mfalme wa agano. Katika mistari ya 2-7a ya sura ya 13 tunapata taarifa za msingi za mkutano kati ya Samweli na Sauli unaopatikana baadaye katika sura katika mistari ya 7b hadi 15 ambayo kwa kweli inakuwa kitovu cha sura hiyo.

Mojawapo ya mambo ya kwanza ambayo Sauli alifanya akiwa mfalme ilikuwa kukusanya jeshi la watu 3000 ambalo liligawanywa katika vikundi viwili chini ya uongozi wake na mwanawe Yonathani. Tunasoma hilo katika mstari wa 2. Simulizi hilo linageuka kwa kushangaza katika mstari wa 3 linapotuambia kwamba Yonathani badala ya Sauli alichukua hatua ya kushambulia ngome ya Wafilisti na Geba kwa ujumla inachukuliwa kuwa tahajia yenye kasoro ya Gibeaa , nitarudi kwenye hilo baada ya dakika moja. Kitendo hiki cha Yonathani, kinatukumbusha maagizo ambayo Samweli alikuwa amempa Sauli, muda mfupi baada ya kupakwa mafuta kwake binafsi. Hilo linarudi hadi 1 Samweli 10, mistari ya 7 na 8. Wakati huo Samweli alimwambia Sauli baada ya kumtia mafuta kwamba angepaswa kufanya chochote ambacho mkono wake ungepata kufanya. Au kufanya kile ambacho lazima kifanyike, kulingana na jinsi unavyotafsiri kifungu hicho; ikimaanisha kwamba angerudi nyumbani baada ya kupakwa mafuta, angepaswa kushambulia ngome ya Wafilisti huko Gibeaa ambayo Samweli alikuwa ameirejelea katika mstari uliotangulia katika 10:5a.

Ninaweza kutaja kwamba Samweli alipomia mafuta Sauli faragani, Bwana

alimwambia wakati huo kwamba Sauli “angewaokoa watu wangu kutoka mikononi mwa Wafilisti.” Lakini baada ya kufanya chochote mkono wako unachoweza kufanya, hiyo ni katika 10:7 ambapo Samweli alikuwa amemwagiza Sauli kufanya hivyo, Sauli alipaswa kwenda Gilgali na kisha kumsubiri Samweli aje na kutoa dhabihu na kumpa maagizo zaidi. Na unasoma hilo katika 1 Samweli 10:8. Samweli anasema “Shuka mbele yangu huko Gilgali; hakika nitashuka kwako ili kutoa dhabihu za kuteketezwa na sadaka za amani. Lakini ungoje siku saba hata nitakapokuja kwako na kukuambia unachopaswa kufanya.” Hata hivyo, Sauli hakuchukua tu hatua yoyote dhidi ya Wafilisti aliporudi Gibea, bali hata hakumwambia mjomba wake kuhusu kazi kubwa ambayo Bwana alikuwa amemwita wakati mjomba wake alipomuuliza Samweli alikuwa amemwambia nini.

Kwa vyovyote vile, shambulio la Yonathani kwenye Ngome ya Wafilisti, na kuapishwa kwa Sauli kuwa mfalme, kuliamsha Wafilisti kuchukua hatua. Walikusanya jeshi kubwa la magari na wapiganaji na kupiga kambi huko Mikmashi (mstari wa 5). Wakati huo huo, habari zilienea miongoni mwa Waisraeli kwamba ngome ya Wafilisti ilikuwa imeshambuliwa na kwamba Sauli aliita vikundi vya ziada ili kujiunga nao huko Gilgali (mstari wa 4). Kuna jambo la kutisha hata hivyo unaposoma simulizi hili kwa jinsi tukio hili linavyoonyeshwa. Kama Walter Bruggemann anavyosema, mistari hii, "Waeleze Wafilisti kama wenye idadi kubwa na teknolojia bora. Kinyume chake Waisraeli wanaogopa na kutishwa, na wanatenda kwa njia ya woga."

Katika mstari wa 6 tunaambiwa kwamba Waisraeli walijificha katika mapango na vichaka kwa sababu hali yao ilikuwa mbaya, kama NIV inavyotafsiri. Walibanwa sana na Wafilisti. Katika mstari wa 7 wanaume wa Sauli huko Gilgali wanasemekana "wakitetemeka kwa hofu" huku wengine wakikimbilia Mashariki mwa Mto Yordani. Picha hapa ni tofauti kabisa na ile ya 1 Samweli 11, wakati Sauli alipotiwa nguvu na roho ya Mungu na kuinuka ili kukabiliana na roho ya kiburi ya Nahashi Mwamoni; kisha akawaongoza Israeli kwenye ushindi mkubwa. Tofauti kabisa na vita na Waamoni, hapa tunaona watu wasio na imani kubwa katika uongozi wa Sauli au ulinzi wa Bwana. Kinaya ni kwamba watu walikuwa wameomba mfalme ili kupata hali ya usalama na

usalama. Sasa wana mfalme lakini wanaogopa kama walivyokuwa kabla ya ufalme kuanzishwa. Katika mstari wa 7b hadi 15, tunasoma kuhusu kutotii kwa Sauli na karipio la Samweli.

Wakati huo huo Sauli alikuwa ameenda Gilgali kama alivyoagizwa na Samweli katika 1 Samweli 10:8. Alimngoja Samweli kwa siku saba, lakini Samweli hakufika kama alivyoahidi. Hali ya kijeshi ikizidi kuwa hatarini kufikia saa moja, Sauli alitoa amri ya dhabihu kutolewa bila kusubiri msaada wa Samweli. Lakini mara tu dhabihu hizi zilipokamilika, Samweli alifika, inaonekana marehemu siku hiyo ya saba. Alimkabili Sauli kwa kumuuliza katika mstari wa kumi na moja, “Umefanya nini?” Swali hilo lilimaanisha kutokubali kwake vikali. Jibu la Sauli lilikuwa la kujitetea, likidokeza kwamba alijua matendo yake yalikuwa ya kutiliwa shaka na yalihitaji uhalali fulani. Alimweleza Samweli kwamba kwa sababu watu wake walikuwa wakitoroka na shambulio la Wafilisti lilionekana kuwa karibu, alihisi, “Amelazimishwa,” kutoa dhabihu na kuomba msaada wa Bwana ingawa Samweli hakuwa amefika. Tunasoma hivyo katika mistari ya 11 na 12. Neno la Kiebrania, “Nilihisi kulazimishwa” ni, “Nilijilazimisha kufanya hivi.” Samweli hazungumzii visingizio vya Sauli lakini anamkemea vikali. Alimwambia Sauli kwamba alikuwa mjinga kwa sababu hakuitii amri ambayo Bwana alikuwa amempa, na kwa sababu hiyo Samweli alimwambia Sauli kwamba ukoo wake haungedumu na kwamba Bwana alikuwa tayari amemchagua mtawala mwingine ambaye angekuwa, "Mtu anayeupendeza moyo wake." Tunasoma hilo katika mistari ya 13 na 14. "Umetenda kwa upumbavu" Samweli alisema. "Hukuishika amri ambayo Bwana Mungu wako alikupa. Kama ungeishika, angeuimarisha ufalme wako juu ya Israeli milele. Lakini sasa, ufalme wako hautadumu. Bwana amemtafuta mtu anayeupendeza moyo wake na kumweka kuwa kiongozi wa watu wake kwa sababu wewe hukuishika amri ya Bwana."

Nadhani ikumbukwe kwamba Samweli alimlaumu Sauli licha ya jaribio la Sauli la kuhalalisha tabia yake kwa kusema alijilazimisha au kujilazimisha kutoa dhabihu kabla ya Samweli kufika kwa sababu ya uzito wa tishio la Wafilisti, kuvunjika kwa jeshi lake, na hamu yake ya kutafuta msaada wa Bwana katika vita ambayo ilionekana, kwa matukio yote ya nje, ilikuwa karibu sana. Visingizio vya Sauli vinadhihirisha kosa lake la

kuruhusu hali kuamua matendo yake badala ya amri ya Bwana. Bila shaka hali alizokutana nazo zilikuwa za kutisha, na bila shaka jaribio alilopitia lilikuwa jaribio kali, lakini wakati huo huo lilikuwa jaribio muhimu sana. Suala hapa kwa Sauli ni hili: Je, angekuwa mfalme chini ya Mungu? Au angekuwa mfalme badala ya Mungu? Je, alikuwa mtu ambaye alikuwa tayari kumsubiri Bwana kwa utii kamili na uaminifu bila kujali hali zingekuwaje? Au, je, alikuwa mtu aliyejiona kuwa juu ya Neno na sheria ya Bwana? Hili lilikuwa suala kuu la ufalme wa agano. Suala hilo halikuondolewa au kufutwa kwa nia zinazodaiwa kuwa za kidini, kuomba msaada wa Bwana; au utendaji wa tendo la kidini, kutoa dhabihu kabla ya vita. Nadhani ni rahisi kuchanganya uchamungu wa kweli na maneno ya kidini na matendo ya kidini.

Lakini ikumbukwe kwamba maneno ya kidini na matendo ya kidini si lazima yaendane na kutembea katika njia ya Bwana. Sio maneno na matendo ya kidini yenyewe ndiyo yanayoamua uadilifu wa tabia ya mtu. Swali muhimu zaidi ni kama kile mtu anachofanya kinatokana na kumpenda Mungu na kuamini neno lake au la na kama tabia ya mtu inaendana na amri za Mungu au la. Sauli alitumia hoja ya kidini kuhalalisha matendo yake kama vile angefanya tena katika 1 Samweli 15. Lakini kama Samweli alivyomwambia, katika tukio hilo la baadaye katika 1 Samweli 15, "utii ni bora kuliko dhabihu na utii ni bora kuliko sadaka ya kondoo waume", 2 Samweli 15:22). Sauli alijionyesha kuwa mtu ambaye, kwa maneno ya Gordon McDonald, katika moja ya riwaya zake anaelezea kama, "Mtu ambaye hakuwa na wazo kubwa la utii kwa Mungu, lakini alikuwa na wazo fulani la kuheshimu dini." Mwishowe, ilikuwa ukosefu wa ujasiri na imani kwa Sauli kwa Bwana ndio uliomfanya afanye uamuzi wa kipumbavu.

Sura inayofuata ambapo kushindwa kwa Sauli kuishi kulingana na viwango vya mfalme wa kweli wa agano kunaangaziwa sana ni 1 Samweli 15 ambapo Samweli alimkabili tena Sauli kwa kutomtii Bwana. Wakati huu alimwambia kwamba kwa sababu ya kutotii kwake, na kwa sababu alikataa Neno la Bwana, Bwana alimkataa asiwe mfalme juu ya watu wake. Kauli hiyo iko katika sura ya 15 mstari wa 23.

Katika sura zinazoongoza 1 Samweli 15, Sauli ameshindwa mara kwa mara kutimiza majukumu yake kama mfalme wa kweli wa agano. Kama tulivyoona hapo awali

aliporudi Gibeon baada ya kupakwa mafuta kuwa mfalme na Samweli, hakuchukua hatua dhidi ya ngome ya Wafilisti iliyoko huko licha ya pendekezo la wazi la Samweli kwamba afanye hivyo katika 1 Samweli 10:7. Zaidi ya hayo, alipoulizwa na mjomba wake kuhusu kile ambacho Samweli alimwambia, aliepuka kumwambia kwamba alikuwa amechaguliwa kuwa mfalme katika 10:14-16. Katika mkutano wa Mispeh ulioelezwa katika 10:17-27, alikuwa amejificha kati ya vifaa, unakumbuka, wakati wa mchakato huo wa kuchaguliwa kwake kwa kura kuwa mfalme. Inaonekana kulikuwa na kusita kujitokeza. Kisha baada ya kuwekwa wakfu kwake alitii amri ya Bwana kupitia Samweli ya kusubiri kwa siku saba Samweli afike Gilgali katika 13:7-15. Kama tulivyoona tu, Samweli alimkemea kwa kosa hilo, na kumwambia kwamba kwa sababu ya kutotii kwake hangekuwa na nasaba inayoendelea. Katika sura inayofuata, sura ya 14, Sauli anaendelea kulinganishwa vibaya sana na mwanawe Yonathon. Na katika vita vilivyofuata na Wafilisti, vilivyoanzishwa na Yonathon, Sauli akawa kikwazo zaidi kwa mafanikio ya Israeli kuliko kuwa msaidizi.

Kuna mambo kadhaa ya kusumbua kuhusu Sauli yanayojitokeza baada ya kusoma 1 Samweli 14. Sitaangalia sura ya 14 kwa undani, lakini nataka kutoa maoni machache tu kuhusu hilo kabla ya kuendelea na sura ya 15. Mojawapo ya mambo yanayosumbua zaidi kuhusu Sauli katika sura ya 14 ni jinsi alivyorudia kuifunika tabia yake ya ubinafsi na ya kutojali kwa lugha ya kidini na matendo ya kidini. Katika mstari wa 34 alisema, “Msimtende Bwana dhambi kwa kula nyama pamoja na damu ndani yake.” Katika mstari wa 35 alianza kumjengea Bwana madhabahu, na nasema alianza kujenga kwa sababu kinyume na tafsiri za NIV zinazosema, “Alimjengea Bwana madhabahu,” wazo la maandishi hapo ni kwamba alianza kujenga; hatujui kama aliwahi kuimaliza. Huenda aliivunja na kuondoka akiwafuata Wafilisti. Katika mstari wa 39 aliapa kwa jina la Bwana. Alisema, “Hakika kama Bwana aishivyo awaokoaye Israeli, hata kama ni kwa mwanangu Yonathani, atakufa.” Katika mstari wa 41 aliomba. Katika mstari wa 44 alitumia jina la Mungu katika kiapo, “Mungu anitendee vikali zaidi usipokufa, Yonathani.” Mstari wa 24 unaelezea kiapo cha kipumbavu ambacho Sauli alikuwa ameweka kwa wanajeshi wake, unaweza kuwa unafahamu hilo, na kiapo kilikuwa “Na

alaaniwe mtu yeyote alaye chakula kabla ya jioni, kabla sijajilipiza kisasi juu ya adui zangu.” Hiki pia ni kiapo kinachodhaniwa kufanywa kwa jina la Bwana. Katika mstari wa 37 aliomba ushauri wa Mungu, ingawa Mungu hakujibu. Tunasoma hapo Sauli alimuuliza Mungu “Je, tushuke kuwafuata Wafilisti, je, utawatia mikononi mwa Israeli?” lakini Mungu hakumjibu siku hiyo.

Katika kauli na matendo haya yote, Sauli anaonyesha mwonekano wa mtu mcha Mungu na wa kiroho, lakini ukweli ni kwamba, Sauli hakuwa akitenda kama mtumishi wa kweli wa Bwana bali badala yake alikuwa akijaribu kumlazimisha Bwana kutumikia malengo yake mwenyewe. Zaidi ya hayo, inaonekana wazi kwamba akilini mwa Sauli, mwanawe Yonathoni alistahili kifo kwa sababu alikiuka kiapo cha kipumbavu alichokuwa ameweka kwa wanajeshi, badala ya mtu mwenye imani ambaye Bwana alikuwa amemtumia kuwapa Israeli ushindi mkubwa. Kwa msomaji ukweli unaonekana kuwa karibu zaidi na kinyume chake, Sauli alimwona Yonathoni kimakosa kama mtu ambaye tabia yake ilisababisha ukimya wa kimungu huku Yonathoni, kwa sababu nyingi zaidi, akiwa na mtazamo kama huo kuhusu baba yake. Yeye ndiye mtu aliyezuia mafanikio ya Israeli vitani. Katika mistari ya 29 na 30, Yonathoni alisema, "Baba yangu ameiletea nchi shida. Tazama jinsi macho yangu yalivyong'aa nilipoonja asali hii kidogo. Ingekuwa bora zaidi kama watu wangekula leo baadhi ya nyara walizochukua kutoka kwa adui zao. Je, mauaji ya Wafilisti yasingekuwa makubwa zaidi?" VP Long katika kutoa maoni yake kuhusu sura hii anafupisha vizuri sana nadhani anaposema, “Hivyo siku iliyoanza na Yonathon akiweka maisha yake hatarini kwa shambulio lake la ujasiri dhidi ya ngome ya Wafilisti inaisha na yeye kuponyoka kifo mikononi mwa baba yake mwenyewe. Na siku ambayo ilikuwa na ahadi kwa ushindi mkubwa dhidi ya Wafilisti inaisha kwa upole na Sauli kuacha kuwafuata na Wafilisti wanarudi tu, ‘mahali pao wenyewe,’ mstari wa 46. Akikaripiwa na Yahweh, akiachwa na Samweli, akipingana na Yonathon, Sauli hatimaye anajikuta ametengwa kabisa; ametengwa na ukaidi wake mwenyewe, hata na wanajeshi wake mwenyewe.” Kwa hivyo katika sura ya 14, yote haya yanaungana kuibua maswali kuhusu mustakabali wa Sauli kama mfalme mtiwa mafuta wa Israeli.

Sura ya 15 inapoanza, Samweli alimjia Sauli na neno jipya kutoka kwa Bwana, na hivyo alipewa fursa mpya ya kuonyesha nia ya kuchukua majukumu aliyokuwa nayo kama mfalme juu ya watu wa serikali ya Mungu. Maneno ya ufunguzi ya Samweli yalikuwa ukumbusho kwa Sauli kuhusu upako wake na wajibu wake wa kutii maneno ya nabii wa Bwana. Unasoma katika 1 na 2 Samweli alimwambia Sauli, “Mimi ndimi niliyetumwa na Bwana nikutie mafuta uwe mfalme juu ya watu wake Israeli, basi sikiliza sasa ujumbe kutoka kwa Bwana,” ni “maneno kutoka kwa Bwana,” “hivi ndivyo Bwana Mwenyezi asemavyo,” na anafuata kwa maagizo aliyomwambia Sauli ambapo Sauli anapewa kazi iliyofafanuliwa wazi ambayo inawasilishwa kwake kama ujumbe kutoka kwa Bwana, kama maneno ya Bwana. Hivi ndivyo asemavyo Bwana Mwenye Nguvu Zote, “Nitawaadhibu Waamaleki kwa sababu ya yale waliyowatendea Waisraeli walipowazuilia walipopanda kutoka Misri. Sasa nendeni mkawashambulie na kuwaangamiza kabisa kila kitu walicho nacho. Msiwaachilie, waueni wanaume na wanawake, watoto na wanyonyao, ng’ombe na kondoo, ngamia na punda.” Kwa hivyo Sauli na jeshi lake walipaswa kuwa chombo cha hukumu ya Mungu kwa Waamaleki kwa kushambulia Israeli wakati wa Kutoka. Israeli walipokuwa wakisafiri kutoka Misri hadi Mlima Sinai walikuwa wameshambuliwa na Waamaleki. Nadhani wakati huo Waamaleki, labda bila kujua, walikuwa chombo cha Shetani kujaribu kuwazuia Israeli kuingia katika agano na Mungu huko Sinai. Kwa hivyo kwa maana fulani ni shambulio dhidi ya makusudi ya ukombozi ya Mungu, na Mungu alijibu kwa nguvu sana. Kutoka 17, imesimuliwa pia katika Kumbukumbu la Torati 25, ambapo Bwana anasema “ataufuta kabisa ukumbusho wa Waamaleki chini ya mbingu, naye atapigana vita na Waamaleki kizazi baada ya kizazi.”

Kwa hivyo huo ndio msingi wa maagizo ambayo amepewa Sauli hapa. Sauli ameagizwa kutekeleza hukumu hiyo kwa Waamaleki, akiwaangamiza kabisa pamoja na mali zao zote. Utekelezaji wa Sauli wa kazi hiyo ungeonyesha kama alikuwa mtiifu, kwamba licha ya kushindwa kwake hapo awali, alitamani kweli kuwa mtumishi mwaminifu wa Bwana. Naam, Sauli aliitikia maagizo aliyokuwa amepewa. Alikusanya jeshi kubwa katika sehemu ya kusini ya Yuda, tunasoma katika mstari wa 4, kwa sababu

Wakeni waliishi katika baadhi ya eneo hilo hilo na Waamaleki. Na kwa sababu Wakeni, tofauti na Waamaleki, walikuwa marafiki na Waisraeli wakati wa ushindi na hata baadaye, Sauli aliwapa onyo la mapema kuhusu shambulio lililokuwa likija na wakaondoka katika eneo hilo. Mafanikio ya Sauli vitani yanaelezwa katika mstari wa 7, "Alipita katika eneo la kusini mwa Yuda. Aliwaua Waamaleki hadi mpaka wa mashariki wa Misri." Lakini mistari ya 8 na 9 inatuambia kwamba alimwacha mfalme wa Waamaleki Agagi na akaweka kondoo na ng'ombe walio bora zaidi, akiua tu kile "kisicho na thamani au cha ubora duni" kama ilivyotafsiriwa katika Tafsiri Mpya ya Maisha au "kuua tu kile kilichodharauliwa na dhaifu" kama NIV inavyotafsiri. Hizi zilikuwa ukiukwaji usiopingika wa agizo alilopewa na Samweli lililoelezwa katika mstari wa 3. Inaonekana wazi kwamba Sauli ameshindwa tena kufanya kazi kama mfalme wa kweli wa agano kwa sababu amekuwa mtiifu kwa neno la Bwana.

Katika mistari ya 10 hadi 35 tunasoma kuhusu Samweli akimkabili Sauli na kumwambia kwamba kwa sababu ya kutotii kwake, Bwana alikuwa amemkataa kama mfalme. Sauli alikuwa akirudi kutoka vitani, Bwana alizungumza na Samweli na kumwambia Samweli kwamba Sauli hakufanya kazi aliyopewa. Mambo mawili maalum yametajwa katika mashtaka ya Bwana kwa Sauli katika mstari wa 11. Jambo la kwanza ni la kuvutia kwa sababu ya maneno, "aligeuka na kuacha kumfuata Bwana." NIV inasema "aligeuka na kuniacha," NLT inasema, "hajawa mwaminifu kwangu, lakini aligeuka na kuacha kumfuata Bwana, hakutekeleza amri ya Bwana," kwa kweli maneno yangu. Angalia lugha inayoelezea kosa hili maradufu inafafanua kiini cha ufalme wa agano. Kumfuata Bwana kwa kweli ni "kuwa baada ya Yahweh," ni kutambua upya enzi kuu ya Yahweh juu ya taifa na juu ya mfalme wake wa kibinadamu; hiyo ni kurudi kwenye lugha ya 1 Samweli 12:14. Hili lilikuwa hitaji la msingi la urekebishaji upya wa theokrasi kama lilivyoielezwa na Samweli katika 1 Samweli 12:14b wakati Sauli alipowekwa wakfu kama mfalme. Sauli sasa ameonyesha kutotaka kwake kufanya jambo hilo hilo, "kumfuata Yahweh." Kukataa kutekeleza amri au maneno ya Bwana, kihalisi, ilikuwa ukiukaji wa maneno yale yale ambayo Bwana alikuwa amemwambia Samweli katika mistari ya 2 hadi 3 mwanzoni mwa sura ambayo yanajulikana haswa kama

maneno ya Bwana. Kwa sababu hizi Bwana anasema katika mstari wa 11 kwamba alijuta kwamba aliwahi kumfanya Sauli kuwa mfalme. Kwa hivyo asubuhi iliyofuata, Samweli aliondoka kwenda kumtafuta Sauli, unaweza kupata hilo katika mstari wa 12.

Ripoti inayoonekana kuwa ya bahati mbaya katika sura ya 12, kwamba Sauli alikuwa amesimamisha mnara kwa heshima yake mwenyewe huko Karmeli na kisha akaenda Gilgali, ina umuhimu mkubwa kwa kuelewa sehemu iliyobaki ya sura hiyo. Ulisoma katika mstari wa 12 asubuhi na mapema iliyofuata Samweli aliamka na kwenda kumlaki Sauli. Lakini aliambiwa Sauli alikuwa akienda Karmeli, huko amesimamisha mnara kwa heshima yake mwenyewe, na naye akashuka hadi Gilgali, marejeleo ya mnara kwa heshima ya Sauli, yanazungumzia mengi kuhusu mtazamo wa Sauli baada ya ushindi wa Israeli dhidi ya Waamaleki. Kwamba Sauli angesimamisha mnara kwa ajili yake mwenyewe, yalionyesha akilini mwake kwamba vita dhidi ya Waamaleki vilikuwa vimekoma kuwa vita vya Bwana, vilikuwa vita vyake mwenyewe. Inaonekana alijiona kama kiongozi wa kijeshi aliyefanikiwa ambaye mafanikio yake yalistahili aina ya utambuzi ambao mnara wa ushindi ungempatia. Kwa mtazamo huu ni hatua fupi tu hadi hitimisho kwamba kama malipo ya mafanikio makubwa kiasi kwamba Sauli alikuwa na haki ya kushiriki katika nyara na kushiriki katika sherehe ya ushindi ambapo mfalme adui aliyeshindwa angewekwa kwenye maonyesho na mnara kwa mfalme aliyeshinda ungefunuliwa. Katika hali hii Sauli hayuko chini ya Yahweh tena kama chombo cha hukumu iliyopinduliwa juu ya Amaleki bali amekuwa mfalme huru kabisa, kwa kweli amekuwa mfalme anayepinga kitheokrasi. Kwa kumwambia msomaji mapema kuhusu Sauli kujjengea mnara, wasimuliaji wanampa msomaji sababu nzuri ya kuhoji malalamiko ya Sauli ya kutokuwa na hatia na juhudi zake za kuchambua alichofanya.

Samweli alipomfikia Sauli hatimaye alimsalimia kwa uchangamfu, yaani Sauli alimsalimia Samweli kwa uchangamfu. Kabla Samweli hajasema hata neno moja kwa Sauli, Sauli alisema, “Bwana akubariki. Nimetimiza amri ya Bwana,” hiyo ni mstari wa 13. Kauli ya Sauli ilipingana kabisa na kile Bwana alichomwambia Samweli katika mstari wa 11. Katika mstari wa 11 Bwana akamwambia Samweli amegeuka kutoka kwake na hajatekeleza maagizo yangu. Sauli anasema, “Bwana akubariki nimetimiza

amri ya Bwana.” Dai la Sauli la utii kupita kiasi hata kabla Samweli hajamuuliza swali ambalo tayari linaonekana kuwa la kutiliwa shaka.

Lakini kama Sauli alikuwa na kitu cha kuficha na anajua vizuri, Samweli hakupinga moja kwa moja kauli ya Sauli bali aliuliza tu katika mstari wa 14 ni nini basi kilio chote cha kondoo na mbuzi na ng'ombe ninachosikia? Sauli alikuwa na jibu la haraka na tayari alisema kwamba wanyama bora walikuwa wameachwa kwa nini? Ili kuwatoa kama dhabihu kwa Bwana (mstari wa 15). Jibu hilo naonekana kuwa uhalali unaofaa wa kuwaokoa wanyama bora zaidi. Nadhani kwa kuangalia kwa karibu maneno ya jibu hilo yanaonyesha kwamba kila kitu si kama kinavyoweza kuonekana. Ikumbukwe kwamba Sauli anadai wanyama hao walikuwa wa dhabihu kwa Bwana Mungu wako anasema. Hasemi Bwana Mungu wetu kwa Samweli bali Bwana Mungu wako kwa kusema hivyo ingeonekana kama Sauli hajijumuishi miongoni mwa wafuasi wa Yahweh kwa makusudi au bila kukusudia. Kwa kweli, kama inavyotarajiwa Samweli anaendelea na Sauli anajaribu mara kwa mara kufunika tabia yake ya kutotii kwa mazungumzo na lugha ya uchaji Mungu inakuwa wazi zaidi na zaidi kwamba ndani kabisa ya moyo wake haikuwa sawa na Bwana. Samweli alimjibu Sauli kwa kumkumbusha kwamba alikuwa mfalme mtiwa mafuta wa Israeli mstari wa 17 Bwana alikutia mafuta uwe mfalme juu ya Israeli na Bwana akawatuma kwenye misheni maalum iliyojumuisha kuwaangamiza kabisa Waamaleki na kutochukua nyara mstari wa 18. Nenda ukawaangamize kabisa watu hawa Waamaleki, upigane nao hadi uwaangamize kabisa. Kisha akamwambia Sauli kwamba hakumtii Bwana na kwamba alikuwa amefanya uovu katika eneo la Bwana (mstari wa 19). Hata hivyo, Sauli bado hakuwa tayari kushuhudia hatia yake na alijaribu kuhalalisha matendo yake kwa kudai kwamba alikuwa amesikiliza au kutii sauti ya Yahweh (NIV). Lakini nilimtii Bwana anasema. Kwamba alikuwa amewaua Waamaleki wote waliomkubali Agagi na kwamba ni wanajeshi wake au askari wake ambao walikuwa wameweka baadhi ya wanyama bora ili kumtolea Bwana Mungu wako dhabihu tena huko Gilgali .

Hata hivyo, Samweli hakutaka kusikiliza tena visingizio vya Sauli na akajibu katika mistari ya 22 na 23 kwa moja ya kauli nzito zaidi katika Agano la Kale kuhusu

tofauti kati ya dini ya kweli kwa upande mmoja, na matendo ya kidini kwa upande mwingine. Unaona kwamba katika mistari ya 22 na 23, “Je, Bwana hupendezwa na sadaka za kuteketezwa na dhabihu sawasawa na kuitii sauti ya Bwana? Kutii ni bora kuliko dhabihu na kusikiliza ni bora kuliko mafuta ya kondoo waume? Kwani uasi ni kama dhambi ya uganga na kiburi kama uovu wa ibada ya sanamu.” Kauli hiyo kisha ilifikia kilele kwa Samweli kumwambia Sauli kwamba kwa sababu alikuwa amekataa amri za Bwana. Bwana alikuwa amemkataa kama mfalme 23. Kauli ya Samweli kwamba utii ni bora kuliko dhabihu ilikuwa ujumbe uleule ambao manabii wa Israeli walikuwa wakitangaza mara kwa mara kwa watu ambao kama Isaya 29:13 inavyosema, “njooni karibu nami kwa vinywa vyao, mniheshimu kwa midomo yao, lakini mioyo yao iko mbali nami.” Hilo limenukuliwa na Yesu katika Mathayo 15:8 na Marko 7:6.

Lawama ya manabii kwa Israeli kwa ibada za kitamaduni katika nyakati za baadaye wakati mwingine ilikuwa kali sana kiasi kwamba ukosoaji wao wa kuleta dhabihu karibu ulionekana kupendekeza kwamba wanapendelea kukomesha mfumo wa dhabihu na kuubadilisha na maadili na kutenda haki lakini hiyo haikuwa hoja yao na hiyo sio hoja ya Samweli hapa. "Kutii ni bora kuliko dhabihu ," kile ambacho Samweli na manabii walisisitiza ni thabiti. Mungu havutiwi na maonyesho kuhusu uchaji wa kazi. Iwe hiyo ni kutoa dhabihu au chochote kile ambacho havutiwi na maonyesho ya uchaji wa nje ambayo hutumika kama kifuniko cha kutotii. Matendo ya kidini au ya kitamaduni ambayo hufanywa bila hamu ya moyo ya kuishi kwa utii kwa amri za Bwana sio tu kwamba hayakubaliki kwa Bwana bali ni chukizo kwa Bwana.

Kama Bwana asemavyo katika vifungu vingi katika Isaya 66 mstari wa 2, akimfuata Bwana anasema, “Huyu ndiye ninayemheshimu, mtu mnyenyekevu, mwenye roho iliyopondeka, na anayetetemeka kwa sababu ya kazi yangu; lakini yeye atoaye sadaka ya mpumbavu ni kama yeye auaye mtu; yeye atoaye mwana-kondoo kama mmoja wa mbwa; yeye atoaye sadaka ya unga ni kama yeye atoaye damu ya nguruwe; naye afukizaye uvumba wa ukumbusho kama yeye aabuduye sanamu; wamechagua njia zao wenyewe, roho zao hufurahia machukizo yao.” Mwelekeo wa watu wa dini kuelekea aina hii ya unafiki na maadhimisho ya kidini ni tatizo la kila mara. Ni kama vile ilivyo leo

wakati wa Samweli na Sauli.

Lakini kurudi kwenye hadithi yetu, Samweli aliposema katika mstari wa 23 kwamba uasi ni dhambi kama uchawi, lugha yake inarudia kile alichosema wakati wa kuapishwa kwa Sauli kwamba mtafuata 1 Samweli 12:14 alipowaambia watu na Sauli kwamba msipoasi amri ya Bwana na mnamwogopa na kumtii basi nyinyi na mfalme wenu mtaonyesha kwamba mnamtambua Mungu lakini mkiasi amri ya Bwana, mkono wake utakuwa mzito juu yenu.” Sauli alikuwa amekiuka sharti la msingi la masharti yanayosimamia theokrasi. Masharti hayo yalikuwa yamewekwa wazi kwake wakati alipochukua madaraka. Kwa hivyo, Samweli alimalizia kwa kumwambia kwamba kwa sababu alikuwa amekataa amri ya Bwana na Bwana alikuwa amemkataa kama mfalme.

Aliposikia kwamba kutotii kwake kungesababisha kufukuzwa kwake kutoka katika wadhifa wa kifalme, Sauli anaonekana kujigeuza na kukiri dhambi yake. Ingawa Sauli alikuwa amesema kwamba alikuwa ametekeleza amri ya Bwana katika mstari wa 13, sasa anasema katika mstari wa 24, “Nimevunja amri ya Bwana na maagizo yako.” Alitangulia ungamo hili kwa kukubali kwamba alikuwa ametenda dhambi. Kisha akaomba msamaha wa Samweli na akamwomba aandamane naye katika ibada ya Bwana katika mstari wa 25. Nakuomba unisamehe dhambi yangu, rudi nami ili nimwabudu Bwana. Hata hivyo, ungamo la Sauli halikusikilizwa. Kwa sababu Samweli alikataa ombi la kwenda naye na akarudia karibu neno kwa neno alilosema hapo awali, kwa kuwa umekataa amri za Bwana, amekukataa wewe kama mfalme.” Ni wazi akilini mwa Samweli, ungamo la Sauli halikukubalika. Na swali sasa ni kwa nini? Jambo la kwanza kutambua ni kwamba ungamo la Sauli lilikuwa aina ya jibu la "ndio lakini" alisema, ndio nimetenda dhambi, lakini kisha akathibitisha kukiri huku kwa kusema niliwaogopa watu kwa hivyo niliwakubali (mstari wa 24). Kisha akaongeza kwenye ungamo lake ombi maradufu la Samweli si tu la kumsamehe bali pia kuandamana naye katika ibada ya Bwana. Ungamo hili la "ndio lakini" linatofautisha vikali na ungamo lisilo na kikomo la Daudi baada ya tukio la Bathsheba ambapo, alipokabiliwa, alisema nimemtenda Bwana dhambi. Na ungamo lake, baada ya dhambi yake ya kuwahesabu watu, sensa inafanywa katika sura ya 24 ya 2 Samweli wakati anachosema ni "Nimetenda dhambi kubwa." Zaidi

ya hayo, umakini wa karibu kwa maneno ya ungamo la Sauli unaonyesha upungufu mkubwa katika mawazo yake. Neno "tii" limetokea mara kadhaa mapema katika sura hiyo. Kuhusiana na kutii au kusikiliza neno la Mungu, au sauti ya Mungu. Lakini katika Kukiri kwa Sauli alisema aliwaogopa watu na kutii sauti yao, kusikiliza sauti yao, kwa kutii amri ya Mungu, badala yake kunakuwa, kutii sauti ya watu. Hakisikiliza sauti ya Mungu bali alisikiliza sauti ya watu kama sababu ya kutotii amri ya Mungu.

Lakini si neno kutii tu, ambalo linaonekana kwa maana iliyogeuzwa katika ungamo la Sauli kwa sababu mambo yaleyale hutokea kwa matumizi yake ya neno "hofu." Samweli alipoweka wazi kanuni kuu za utawala wa theokrasi wakati wa kuapishwa kwa mfalme katika 1 Samweli 12:14 alisema, "sasa mkimcha na kumwabudu Bwana na kuisikiliza sauti yake, msipoasi amri za Bwana, ninyi na mfalme wenu mtamtambua Bwana kama Mungu wenu." Uhalali wa Sauli wa kutotii amri ya Bwana bali sauti ya watu ilikuwa kwa sababu niliwaogopa watu. Kwa hivyo katika ungamo la Sauli, hofu ya watu imebadilishwa na hofu ya Mungu; ambayo kwa kweli hutumika kuongeza nguvu badala ya kuhalalisha kutotii kwake.

Zaidi ya kujitia hatiani kwa Sauli ili kuhalalisha kutotii kwake na kuhamisha jukumu kutoka kwake mwenyewe hadi kwa watu ni hamu yake ya kuepuka kupoteza hadharani kwa njia ya mgawanyiko wazi kati yake na Samweli. Kwa sababu hii anamwomba Samweli aandamane naye katika ibada ya Bwana. Kusudi halisi la hili linaonekana wazi wakati baada ya Sauli kumkataa Sauli alirudia ombi hilo kwa maelezo ya ziada angalau aniheshimu mbele ya wazee wa watu wangu na mbele ya Israeli (mstari wa 30). Wakati ungamo la dhambi linapohusiana sana na wasiwasi kuhusu taswira na heshima ya umma, uhalisi wa ungamo hilo unashukiwa katika kesi hii baada ya Samweli kukataa ombi lake na kuanza kuondoka. Sauli alirarua pindo la vazi lake, katika jaribio la kumzuia au ishara ya ishara ya dua lakini tukio hilo lilimpa Samweli fursa ya ziada ya kuthibitisha kukataliwa kwa Sauli na Bwana kwa kutumia vazi lililoraruka kama ishara ya kupoteza ufalme kwa Sauli wakati Samweli anasema, "Bwana amekurarulia ufalme wa Israeli kutoka kwako leo na amempa mtu mwingine." Mtu aliye bora kuliko Sauli (mstari wa 28). Mtu ambaye ufalme ulikuwa umepewa bado hajulikani kwa Samweli na

Sauli alikuwa Daudi ambaye hapa alikuwa amejitambulisha kama mtu bora kuliko Sauli. Mstari wa 31 uliotafsiriwa katika NIV ni: “Basi Samweli akarudi kwa Sauli na Sauli akamwabudu Bwana.” Imeeleweka kusema Samweli alibadilisha mawazo yake na kinyume na kukataa kwake hapo awali ombi la Sauli katika mstari wa 26 sasa, kwa sababu fulani, alikuwa ameamua kuandamana naye. Robert Alter ametoa sababu nzuri za kuhoji hitimisho hilo, Alter anatafsiri mstari wa 31 “na Samweli akageuka kutoka kwa Sauli na Sauli akainama kwa Bwana.” Na maoni ya zamani kutoka kwa matoleo yote ya Kiingereza yanaonyesha hii kuonyesha kwamba Samweli hata hivyo aliandamana na Sauli kwenye dhabihu lakini usemi “akarudi nyuma na” kama katika mstari wa 30 na “akarudi nyuma kutoka” kama hapa katika mstari wa 31 ni kinyume. Mwishowe unamaanisha “kuacha.” Ni nahau ya baadaye tunayoiona katika hukumu ya Mungu kwa Sauli katika mstari wa 11 kwa sababu “amieniacha.” Kwa hivyo Samweli anakamilisha kumkataa kwake Sauli hapa kwa kukataa kuandamana naye katika ibada; kumtia aibu kwa kumlazimisha kutoa dhabihu bila mtu wa Mungu aliyehudumu. Nadhani pendekezo la Alter la kutafsiri hili kama "Samweli aligeuka kutoka kwa Sauli," halitoi tu tafsiri bora ya usemi wa Kiebrania, bali pia hutoa jibu la Samweli kwa ombi la Sauli ambalo linapatana zaidi katika muktadha wa simulizi zaidi. Wasiwasi wa Samweli ulikuwa kwa heshima ya ufalme wa Mungu si kwa heshima ya kibinafsi ya Sauli.

Kwa hivyo Samweli alianza kukamilisha kile ambacho Sauli alikuwa ameacha bila kufanya, akamwita Agagi, mfalme wa Waamaleki, aletwe kwake na akamuua ili kutimiza amri ya awali ya Bwana kwa Sauli. Kisha Samweli na Sauli wakatengana, Samweli akirudi Rama Sauli huko Gibeon (mstari wa 34). Hii ilikuwa mara ya mwisho walipozungumza (mstari wa 35). Kuachana kwao hakukuwa tu kuashiria mwisho wa uhusiano wa kibinafsi lakini pia kulikomesha kuendelea kwa uhalali wa mfalme huyu wa agano. Ufalme wake usio na mwisho ulikuwa umeonekana kushindwa kwa sababu hakuwa tayari kutii mahitaji ya wadhifa kama yalivyokuwa yameelezwa kwake na Samweli mwanzoni mwa utawala wake. Sasa jukwaa limeandaliwa kwa ajili ya kuanzishwa kwa mtu aliyekuwa bora kuliko Sauli kama ilivyoelezwa katika 15:28 ili kutimiza jukumu ambalo Sauli alishindwa. Kitabu cha 1 Samweli kilichobaki kinaelezea

mzunguko wa kushuka kwa maisha ya Sauli, hatimaye kikiishia katika 1 Samweli 31. Na wakati huo huo kupanda kwa Daudi kwenye kiti cha enzi kupitia matukio mengi magumu ambapo alikataa mara kwa mara kuinua mkono wake dhidi ya mpakwa mafuta wa Bwana, yaani, Sauli ingawa Sauli alifanya majaribio mengi ya kujiua.

Imenukuliwa na: Janette Krulick , Hans Miersma , Dan Hurley, Jason Demsey ,
Cooper Meyer, na kuhaririwa na Heather Hughes
Imehaririwa na Ted Hildebrandt